

The Application of Case Study Evaluations

Lynn DAVEY, ERIC Clearinghouse on Assessment and Evaluation

This article has been published in *Practical Assessment, Research & Evaluation* in 1991

(A peer-reviewed electronic journal). ISSN 1531-7714

(Journal co-Editors: Lawrence M. Rudner & William D. Schafer)

Çeviren: Tuba GÖKÇEK¹

Durum Çalışması Değerlendirmelerinin Uygulaması

Durum çalışması yöntemi, sınırlı sayıda değişkenleri incelemek belirli kuralları takip etmek yerine tek bir durum ya da olayın derinlemesine boyutsal olarak incelenmesini içerir. Durum çalışmaları gerçekte ortamda neler olduğuna bakma, sistematik bir biçimde verileri toplama, analiz etme ve sonuçları ortaya koyma yoludur. Ortaya çıkan ürün ise, olayın niçin o şekilde olduğunun ve gelecek araştırmalar için daha detaylı olarak nelere odaklanmanın gerektiğinin keskin bir biçimde anlaşılmasıdır. Bu sebepten, özel durum yöntemi test etme ya da hipotezden çok bir şey üretme veya ortaya koyabilmek için daha uygundur.

Durum çalışmalarıyla ilgilenen kişiler için bu makalede Datta (1990)'da yer alan teorik çerçeveye dayanarak altı farklı tür özel durum yöntemi kısaca tartışılmaktadır. Her durum için ise cevaplanabilecek araştırma soruları, sunulan işlevler, bazı tasarım özellikleri ve karşılaşılabilecek zorluklar sunulmuştur.

DURUM ÇALIŞMASI TÜRLERİ

Açıklayıcı/Tanımlayıcı Durum Çalışmaları (Illustrative Case Studies) betimseldir; bir durumun hakkında bilgi vermek için bir ya da iki örnek olay kullanırlar. Bu durum, özellikle okuyucunun bir program hakkında çok az bilgisi olduğunu gösteren bir sebep varsa, buna benzer başka verileri yorumlamaya yardımcı olur. Bu tür özel durumlar aşına olunmayan durumları daha bildik hale getirmeye çalışır ve okuyucuya konu hakkında ortak bir dil sunar. Seçilen yer önemli değişimlerin olduğu tipik bir yer olmalı ve okuyucunun ilgisini çekmek için az sayıda durum içermelidir.

Tanımlayıcı durum çalışmaları sunmanın bazı zorlukları vardır. Açıklanan her durumla ilgili derinlemesine bir bilgi verilmesini gerektirirler ve araştırma yapılan yerde derinlemesine bir inceleme yapmak için yeterli zaman olmayabilir. En önemli problem ise durumların (case) seçimidir. Durumlar, bir programı ya da olayı tam olarak temsil etmelidir. Belirgin bir farklılığın var olduğu yerlerde, tipik bir alan (saha) seçmek mümkün olmayabilir.

Keşfetmeye Dayalı Durum Çalışmaları (Exploratory Case Studies) yoğundur, daha geniş ölçekli bir araştırma uygulamadan önce yapılırlar. Programın işleyişi, amaçları ve sonuçları hakkında dikkate değer bir belirsizlik olduğu zaman “Keşfetmeye dayalı durumlar” soruları belirlemede, ölçme araçlarını seçmede ve ölçümler geliştirmede yardımcıdır; aynı zamanda daha geniş çaplı araştırmalara yapılacak yatırımlar için bir teminat olarak işlev görürler. Bu çalışmaların en büyük riski, erken olgunlaşmış olmalarıdır; bulgular sonuçların uygun olmayacak bir şekilde sunulmasını sağlayacak

¹ Arş. Gör. Dr. K.T.Ü, Fatih Eğitim Fakültesi İlköğretim Mat. Öğrt. Bl, Söğütü-Trabzon.

kadar ikna edici görülebilir. Diğer zorlukları arasında ise bu çalışmaların araştırma safhasını uzatmaya eğilimli olmaları ve çeşitliliğin uygunsuz biçimde sunumunu içermektedir.

Kritik Olay Durum Çalışmaları (Critical Instance Case Studies) bir ya da birden çok mekânda bir amaç için inceleme yapılır. Bu çalışmanın en sık kullanıldığı durum, genelleştirilebilirliğiyle ilgilenmeksizin, benzersiz bir durumun incelenmesidir. İkinci ve daha az rastlanan uygulaması ise sorgulanmaya açık, oldukça evrensel ya da genelleştirilebilir bir iddia gerektiren durumlardır ve bu durum tek bir örnek olay incelenerek test edilebilir. Kritik durum çalışmaları özellikle endişe edilen durum hakkında sebep-sonuç sorularına cevap aramak için uygundur. Bu tarz uygulamalarda en önemli zorluk, incelenecek sorunun uygun olmayan biçimde belirlenmesidir (tanımlanmasıdır). Problemin altında yatan, probleme asıl sebep olan durumları/endişeleri derinlemesine araştırmak kritik durum çalışmalarının doğru uygulanmasında önem taşımaktadır.

Program Yürütme Durum Çalışmaları (Program Implementation Case Studies) uygulamanın amacına uyup uymadığını anlamaya yardımcı olur. Bu tür özel durum çalışmaları, uygulamadaki sorunlar hakkında endişeler var olduğunda daha faydalıdır. Zamana bağlı olarak ortamda neler olduğunun kapsamlı ve boylamsal olarak rapor edilmesi uygulamadaki değişime dair bulguları yorumlamada bir kontekt oluşturabilir. Her iki durumda, genelleştirme istenir ve araştırılacak sorular cevaplayacak kişiyle dikkatli bir biçimde görüşülmelidir. İyi bir program yürütme çalışmasında gereken şey boylamsal veri ve geniş bilgi elde etmek için yeterli zamanın yaratılmasıdır. Program yürütmeyle ilgili soruları cevaplamak için genellikle birden çok mekân gerekir. Bu da kalite kontrol için gereken eğitim ve denetime olan talebi ortaya çıkarır. Veri işletimine olan talep, kalite kontrol, geçerlilik süreci ve analitik model (alan içi, alanlar arası vb...) niteliği sağlamlaştırmak için pek çok köşeyi kesmeye neden olabilir.

Programın Etkilerine Dayalı Durum Çalışmaları (Program Effects Case Studies) programın etkisini belirler ve başarı veya başarısızlığın nedenleri hakkında çıkarımda bulunur. Program yürütme özel durum çalışmaları gibi araştırma sorusu çoğunlukla genelleenebilirlik gerektirir ve oldukça çeşitli bir program için, soruları uygun biçimde cevaplamak ve kontrol edilebilir sayıda mekân ile sınırlı kalmak zor olabilir. Bu sorun için metodolojik çözümler mevcuttur. Bu çözümlerden biri, durum çalışmalarını örnek olarak seçilen yerlerde yürütmek daha sonra bulguları idari verilerin, ön raporların incelenmesi veya bir anket araştırmasıyla doğrulamaktır. Bir başka çözüm ise diğer yöntemleri önce kullanmaktır. Özel olarak ilgilendiğimiz bir konunun oluşturduğu bulguları belirledikten sonra, elde edilen bilginin yararlılığını en yüksek düzeye çıkarmak için seçili bölgelerde özel durumlar uygulanabilir.

Birikimli Durum Çalışmaları (Cumulative Case Studies) farklı zamanlarda birçok mekândan toplanan verileri bir araya getirir. Birikimli durum çalışmaları geçmişte yapılan çalışmalardaki bilgileri toplayarak geçmişe yönelik (retrospective) ya da gelecekteki farklı zamanlar içinde bir araştırmalar serisi kurarak ileriye yönelik (prospective) çalışmalar olabilir. Geçmişe yönelik birikimler, çok sayıda yeni durum çalışmaları yürütmenin yarattığı zaman ve maliyet olmaksızın genelleştirmeye izin verirler. İleriye yönelik birikimli durumlar ise süreç içinde herhangi bir zamanda yürütülemeyen çok sayıda durum oluşturmaksızın genelleştirmeye olanak sağlar. Yeterli bir nitelik ve karşılaştırılabilirlik ve toplanan bilginin bir araya getirilmesini sağlayan her türlü teknik bu yöntemin "birikimli" kısmını oluşturur.

Birikimli çalışmaların iki özelliği, bulguları bir araya getirmede kullanılan durum anketi yöntemi (case survey method) ve geridolgu (backfill) teknikleridir. Sonuncu teknik (backfill), yetersiz biçimde detaylandırılmış özel durumlar oluşmaması için yazarlar tarafından elde edilen bilginin kullanılmasına izin vermesi bakımından geçmişe yönelik birikimli durumlar için faydalıdır. Programın uygulanması ve etkililiğiyle ilgili sorulara cevap vermesi bakımından birikimli özel durumların güvenilirliği hakkında çeşitli düşünceler vardır. Bir yetkili baskıyla ilgili önyargıların işler gibi gözükken programların lehine olabileceğine dikkati çeker ki bu durumun, kişiyi yanıltıcı bir pozitif bakış açısına götürebileceğini söylemektedir (Berger, 1983). Diğer yetkililer ise orijinal veri ve analizlerin niteliğini doğrulamada karşılaşılan sorunlar hakkında endişelidirler (Yin, 1989).

SONUÇLAR

Durum alışmaları, geniş bir tanımlama ve bağlamsal analiz ile karmaşık bir durum hakkında bilgi edinme yöntemidir. Ürün, olayın niçin o şekilde ortaya çıktığını ve benzer durumlar incelendiğinde neyin araştırılmasının önemli olduğunu açıkça dile getirir.

Burada altı çeşit durum çalışmasını birbirinden farklı güçlü ve zayıf yanlarıyla birlikte sunduk. Durum çalışmalarını bir değerlendirme tasarımı gibi düşünen değerlendirmeciler ilk olarak ne tür bir araştırma sorusuna sahip olduklarına karar verip, daha sonra bu soruyu cevaplayacak her bir özel durum türünü incelemelidir. Bir sonraki önemli adım ise seçilen durum çalışması yönteminin metodolojik gerekliliğinin eldeki olay/durum ile uyuşup uyuşmadığının belirlenmesidir.

Durum alışmaları analiz edilmesi kolay olmayan çok fazla sayıda veri oluşturabilir. Bir durum çalışması yürütmekle ilgili özellikle veri toplama ve analizi hakkında detaylı bilgiler aşağıda verilen kaynaklar listesinde bulunabilir.

KAYNAKLAR

- Berger, Michael A. "Studying Enrollment Decline (and Other Timely Issues) via the Case Survey." *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 5:3 (1983), 307-317.
- Datta, Lois-ellin (1990). *Case Study Evaluations*. Washington, DC: U.S. General Accounting Office, Transfer paper 10.1.9.
- Miles, Matthew B., and Huberman, A.M. (1984). *Qualitative Data Analysis: A Sourcebook of New Methods*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Yin, Robert K. (1989). *Case Study Research: Design and Methods*. Beverly Hills, CA: Sage.